
Lik žene i žene autorice 1

Uvod u temat *Lik žene i žene autorice*

U prosincu 2021. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu održan je znanstveni kolokvij *Lik žene i žene autorice*, organiziran u sklopu aktivnosti na projektu *Predmoderna hrvatska književnost u europskoj kulturi: kontakti i transferi* (Hrvatska zaklada za znanost, IP-2020-02-5611 Econtra, voditeljica dr. sc. Dolores Grmača). Uredništvo *Književne smotre* pokazalo je interes da u obliku temata objavi radove nastale na temelju izlaganja održanih na skupu, što će biti učinjeno u dvama dijelovima. Pred čitateljima ovoga broja *Književne smotre* nalazi se prvi dio temata, odnosno prva polovica predviđenih radova.

Na znanstvenome kolokviju *Lik žene i žene autorice* pokušalo se razmotriti još uvijek nedovoljno proučeno stvaralaštvo autorica u hrvatskoj predmodernoj književnosti, ali i različite načine na koje se koncipirao lik žene u književnim djelima, i to u dugome razdoblju od srednjovjekovlja do početka 19. stoljeća te u svim hrvatskim književnim regijama. Navedene su pojave u pravilu nastajale kao posljedica kakva transfera iz europske književne kulture. Primjerice, dubrovačka je i dalmatinska književnost najranijega novovjekovlja egzemplaran prostor interkulturnih kontakata i transfera, prije svega u mediteransko-romanskome civilizacijskom krugu. Poznato je da su autorice u hrvatskoj dopreporodnoj književnosti vrlo rijetke, u nešto većemu broju pojavljuju se na vernakularu tek u 18. stoljeću. Učenih je žena, dakako, bilo i ranije, no njihova se književna ili kakva druga djela uglavnom nisu sačuvala. Žene kao književne autorice u predmodernoj Europi već su dugo važnom temom, osobito u sklopu feminističke kritike, rodni studija i književne historiografije zainteresirane za rodne teme. Ne radi se pritom tek o rodnome kuriozitetu, već su

to nerijetko objektivno vrijedna djela, ali i dragocjeno svjedočanstvo o tome kako su se sve žene morale prilagođavati kada su stupale na intelektualnu scenu na kojoj su dominirali muškarci, u iznimno patrijarhalnom društvu – što je to značilo za njihovu perspektivu, za oblikovanje glasa u njihovim tekstovima i za druge načine adaptacije u diskursu.

Osim književnoga djelovanja autorica u starijoj hrvatskoj književnosti, na hrvatskome ili na nekome drugom jeziku, na skupu su se pokušali propitati načini oblikovanja ženskih likova u različitim književnim žanrovima te reprezentacija i razumijevanje žene općenito u hrvatskim književnim djelima od srednjega vijeka do 19. stoljeća. Sintagma *lik žene* ne podrazumijeva, naime, samo književni lik, nego i sve oblike prisutnosti ženskog identiteta u tekstu ili njegova impliciranja, kao što su predmet iskaza i adresat. U istraživačkom fokusu našli su se i načini na koje ženski glas postaje glasom teksta u muških autora, što znači da tada muškarci, u rodnoj inverziji, navlače žensku masku i pišu tekstove u kojima su govornici žene, primjerice u posebno intrigantnom slučaju hrvatskih renesansnih ljubavnih pjesama u kojima je lirski subjekt ženskoga roda ili u maskeratama. Razmotreni su nadalje i oblici prilagođavanja djela ženskoj čitateljskoj publici i retorika ženske solidarnosti u književnim tekstovima nastalima iz ženskoga pera.

Veći dio radova, u skladu sa stanjem u sačuvanome književnome materijalu, posvećen je ženskim likovima i različitim oblicima reprezentiranja ženskosti u muških autora, a neki od tekstova prekoračuju granice književnosti u užemu smislu, posvećujući se i proučavanju drugih vrsta diskursa koji su također bili važni u oblikovanju shvaćanja žene u predmodernoj kulturi.

Urednici temata

Tomislav BOGDAN

Dolores GRMAČA

Francesca Maria GABRIELLI